

Skara kommun
grundskola@edu.skara.se

2022-05-13
Dnr 2020:8334

Beslut

efter kvalitetsgranskning om skolors hantering
av värdegrundsfrågor i undervisningen med
fokus på kontroversiella frågor

Viktoriaskolan 1 och Viktoriaskolan 2 i Skara
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Viktoriaskolan avseende verksamhetens kvalitet inom hantering av värdegrundsfrågor i undervisningen med fokus på kontroversiella frågor. Viktoriaskolan består av två skolenheter; Viktoriaskolan 1 (skolkod 14808086) och Viktoriaskolan 2 (skolkod 15007645). Detta beslut omfattar både Viktoriaskolan 1 och Viktoriaskolan 2 som härnäst benämns som Viktoriaskolan. Vid Skolinspektionens besök har båda rektorerna samt lärare och elever från de båda skolenheterna intervjuats. Vardera rektor ansvarar för tre arbetslag och allt arbete görs gemensamt, så även värdegrundsarbetet.

Granskningen är inriktad på ämnena samhällskunskap och biologi i årskurs 8 och 9 men behandlar också skolans övergripande värdegrundsarbete.

Kvalitetsgranskningens syfte är att bedöma hur skolans arbete med kontroversiella frågor främjar att eleverna utvecklar demokratisk kompetens, de värden och förmågor eleverna behöver för att verka som aktiva ansvarstagande medborgare.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området (se bilaga 2). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, kvalitetskriterier uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Viktoriaskolan i följande utsträckning:

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi i flera delar främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals i ett tillitsfullt klassrumsklimat

- Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Skolinspektionen bedömer att Viktoriaskolan i flera delar har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att utveckla strategier för att identifiera och hantera kontroversiella frågor i skolans övergripande värdegrundsarbete, så att dessa frågor i högre grad kan ingå i elevernas utbildning

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 13 januari 2022 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:8334) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen i biologi och samhällskunskap i årskurs 8 och 9 behandlar kontroversiella frågor på ett sätt som främjar utveckling av demokratisk kompetens.

I detta ingår att läraren arbetar för ett tillitsfullt klassrumsklimat. Läraren använder olika strategier för att hantera laddade frågor i undervisningen så att alla elever får möta och pröva olika argument. Läraren gör eleverna delaktiga genom att fånga upp vilka frågor som kan vara kontroversiella och viktiga för eleverna. I undervisningen kring laddade frågor ingår att eleverna får granska andras ställningstaganden kritiskt, analysera frågor utifrån flera perspektiv och själva ta ställning. I detta ingår också att undervisningen rymmer språkutvecklande moment.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi *i flera delar* främjar utvecklingen av demokratisk kompetens.

Motivering

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

Det saknas ett klassrumsklimat där alla elever kan komma till tals

Granskningen visar att även om lärarna har olika strategier och metoder för att åstadkomma en undervisning där det är lätt för både flickor och pojkar att uttrycka sig saknas det ett tillitsfullt klassrumsklimat där alla elever kan komma till tals.

I intervju med elever framkommer att elever inte vågar uttrycka sig i klassen. Elever berättar att man ofta inte säger något om man har en annan uppfattning, bland annat av rädsla för missförstånd. En elev uppger att anledningen till att konflikter kan uppstå är att eleverna inte vet hur de ska diskutera. Flera elever ger också en bild av att de önskar ett mer tillåtande klassrumsklimat med möjlighet att ha samtal och diskussioner i helklass. Både lärare och elever uppger att samtalsklimatet skiljer sig åt mellan de olika klasserna. Enligt flickorna påverkas samtalsklimatet av att pojkar sällan tar diskussioner på allvar. Lärarna berättar att det i vissa klasser finns en handfull pojkar som sätter klimatet. Enligt lärarna

argumenterar pojkarna ofta utifrån ett perspektiv medan flickorna är mer nyanserade och kan se en fråga utifrån flera perspektiv. Det är vanligt att läraren fördelar ordet i helklass mellan eleverna. En lärare berättar att hen använder sig av ett program som slumpmässigt drar ett namn medan en annan lärare berättar att hen ibland låter ordet gå varannan gång till en flicka och varannan gång till en pojke.

Lärarna ger exempel på att de varierar samtalsformerna för diskussioner beroende på ämne. Lärarna berättar att eleverna får sitta i par, grupper eller helklass och diskutera. Utifrån lärarens kännedom om eleverna och situationen delas paren eller grupperna in på olika sätt. Exempelvis försöker läraren ibland matcha elever som ligger lika kunskapsmässigt och ibland delas pojkar och flickor in i separata grupper. Elever som inte är helt bekväma med ett muntligt framförande ges ibland möjlighet att spela in en podcast.

Trots detta visar elevintervjuerna att eleverna inte upplever ett tryggt klassrumsklimat där de kan komma till tals. Det tyder på att lärarna måste arbeta ytterligare med att utveckla didaktiska strategier för att stärka tryggheten för alla elever i klassrummet.

Det skiftar mellan lärare hur aktiva lärarna är i att vägleda eleverna i diskussioner. I lärarintervjuerna finns det lärare som beskriver att de kan anta rollen som en programledare för att få eleverna vidare i diskussioner och vidga deras förståelse. Andra lärare uppger att de upplever det svårt att bemöta vissa frågor och istället bordlägger frågan. Likaså ger eleverna en varierad bild av hur aktiva lärarna är i att vägleda eleverna i diskussioner. I en elevintervju ger eleverna exempel på när en lärare bemött en felaktig historieskildring med fakta och kunskap men majoriteten av eleverna uppger samtidigt att lärarna låter kommentarer passera oemotsagda eller endast markerar för att sedan gå vidare med ett annat ämne. I en elevintervju framkommer det att lärarna inte alltid vet hur de ska hantera kommentarer som kan komma. Vissa elever uppger att lärarna sällan utmanar eleverna kring värderingar och åsikter. Andra elever beskriver att det finns lärare som aktivt bemöter elevers åsikter genom lyfta bakomliggande orsaker.

Frågor som är laddade för eleverna används i liten utsträckning i undervisningen
Granskningen visar att eleverna ges få tillfällen att öva på att samtala om kontroversiella frågor som är aktuella i deras vardag.

Både i elev- och lärarintervjuerna ges få exempel på att lärarna väger in elevernas erfarenheter i undervisningen i valet av frågor att ta upp. Bland annat uppger en lärare att frågor sällan blir kontroversiella i undervisningen i samhällskunskap. Elever uppger dock att lärare drar sig från att lyfta vissa ämnen och att lärarna väljer ämnen som inte är viktiga för eleverna med rädsla för att det annars kan skapa konflikt. Eleverna ger flera exempel på frågor som kan bli laddade i såväl

samhällskunskap som biologi, till exempel jämställdhet, rasism, sexuell läggning och politik. Även om lärarna och skolledningen har uppmärksammat spänningar kring dessa områden på skolan finns få exempel på att det har lyfts in i undervisningen. Ett exempel som finns är när lärare har tagit upp elevernas språkbruk. Både lärare och elever berättar att det finns ord som är väldigt laddade för eleverna och som orsakar stor kontrovers när lärare tar upp dem i undervisningen. Eleverna berättar bland annat om lärare som har skrivit upp alla ord som lärare hört eleverna säga till varandra. Utifrån detta har lärare pratat med eleverna om hur man pratar med varandra och vad som är respekt för varje elev.

Kritiskt tänkande och perspektivseende

Lärarna arbetar medvetet med att låta eleverna pröva olika perspektiv men inte lika mycket med att kritiskt granska argument

Granskningen visar att undervisningen i samhällskunskap och biologi ger eleverna möjlighet att möta frågor ur olika perspektiv men möjligheterna till att kritiskt granska argument är inte lika goda.

I intervjuer med lärare ges flera exempel på hur eleverna har fått möjlighet att pröva olika perspektiv på frågor. Bland annat berättar samhällskunskapslärarna att de tillsammans med svensklärarna har arbetat ämnesövergripande med debatt för och emot kärnkraftverk. I samhällskunskapen har eleverna även blivit indelade i olika partier och fått till uppgift att motivera varför andra ska rösta på det tilldelade partiet, även om eleven har en annan politisk åsikt. Ett annat exempel är i biologiundervisningen där eleverna kring ett arbete om droger fick olika dilemman att ta ställning till. En elev ger även exempel på hur lärare använt sig av en fyrahörnövnings i samband med sex- och samlevnadsundervisningen. Både lärare och elever beskriver att undervisningen innehåller skriftliga samt muntliga moment där eleverna får öva på att göra ställningstaganden och belysa frågor ur andra perspektiv. Det framgår även att lärarna använder olika material utöver läroböcker, såsom Youtube- och nyhetsklipp.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna får lära sig att granska källors trovärdighet generellt. En lärare berättar att hen manipulerade en sida på Wikipedia i syfte att lära eleverna hur enkelt det kan vara att ändra på vissa källor. Eleverna beskriver att när de använder sig av en källa måste de motivera varför källan är trovärdig med hjälp av frågeorden vem, var, hur och varför. Biologilärarna berättar att eleverna fått två artiklar om genteknikens användningsområden att jämföra för att sedan granska varför artiklarna säger på ett visst sätt. Även samhällskunskapslärarna uppger att eleverna får undersöka hur olika medier skildrar nyheter. Elever ger dock en varierande bild när det kommer till att kritiskt granska andras argument. Medan vissa elever uppger att det är ett inslag i undervisningen och att det då ofta sker muntligt, uppger andra elever att de inte varit med om att de får granska argument.

Vidare innehåller undervisningen språkutvecklande moment. I intervju med biologilärarna framkommer att de arbetar med att eleverna ska förstå viktiga begrepp genom att vända och vrida på formuleringar. En lärare beskriver det som att begreppen analyseras som i labb. En annan lärare berättar att eleverna får arbeta med vad som är syfte, orsak och konsekvens för olika områden såsom förkylningar och växthuseffekt.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals i ett tillitsfullt klassrumsklimat**

Skolans demokratiuppdrag innebär att undervisningen ska främja ett öppet samtalsklimat där olika åsikter kan mötas, prövas och bemötas.¹ Samtal behöver föras under trygga och ordnade former. Detta för att alla elever ska ges möjlighet att göra aktiva ställningstaganden kring frågor som kan väcka starka känslor och skapa spänningar.

Granskningen visar att det förekommer att elever inte vågar uttrycka sig eller komma till tals i klassrummet och att eleverna efterfrågar bättre samtalsklimat i undervisningen. I vissa klasser finns därför behov av trygghetsstärkande arbete. Granskningen visar även att lärare inte alltid fördjupar sig i frågor som uppstår eller vägleder eleverna i diskussioner. Genom att arbeta för ett tillitsfullt klassrumsklimat och ta en aktiv roll i att handleda elever i diskussioner kan lärarna verka för att alla elever i klassrummet ska få utrymme att uttrycka sig. I detta arbete är det av vikt att förutsättningarna för både pojkar och flickor är jämbördiga.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorerna verkar för ett utvecklingsarbete som syftar till att lärarna skapar ett mer tillitsfullt klassrumsklimat på skolan.

- **Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor**

För att avgöra vilka frågor som ska prioriteras i undervisningen, och vilka arbetssätt som är adekvata, behöver läraren väga in elevernas kunskap, de värderingar och de erfarenheter de har med sig in i klassrummet.²

Granskningen visar att de frågor som behandlas i biologi och samhällskunskap främst väljs av läraren, utan att göra eleverna delaktiga. Genom att ta reda på vilka frågor som är viktiga för eleverna kan lärarna ge elever verktyg som möjliggör att

¹ Förordning (SKOLFS 2010:37). 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet

² Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016).

sakligt ta ställning och bemöta ställningstaganden kring de kontroversiella frågor som förekommer i elevernas vardag. Genom att eftersträva att fokusera mer på ämnesrelevanta värdegrundsfrågor som är aktuella för eleverna kan också undervisningen i högre drag bidra till att eleverna reflekterar kring sådant som uppkommer i undervisningen.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorerna verkar för ett utvecklingsarbete där eleverna i större utsträckning görs delaktiga i undervisningen. I detta kan arbetet med kontroversiella frågor i högre grad utgå från vad som är angeläget för eleverna.

Skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor

Här bedöms i vilken utsträckning skolan har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

I detta ingår att skolan har ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete som rymmer laddade och känsliga frågor. Skolledningen har kunskap om kontroversiella frågor på skolan och i omvärlden, vilket inkluderar beredskap för frågor som kan komma att bli aktuella att hantera. Skolledningen har också en god bild av hur lärarna arbetar inom området och vilket behov av stöd som kan finnas. I detta ingår att skolan har ett gemensamt förhållningssätt kring hur laddade frågor bör hanteras i undervisningen. Det ingår också att lärarna har möjlighet till gemensam reflektion kring undervisningen och kollegialt lärande eller annan kompetensutveckling vid behov.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Viktoriaskolan *i flera delar* har stödjande strukturer som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen.

Motivering

Prioritering på skolövergripande nivå

Kontroversiella frågor fångas endast delvis upp av skolans värdegrundsarbete

Granskningen visar att Viktoriaskolan har ett trygghetsarbete som bland annat innefattar årliga trygghetsenkäter för eleverna, anmälningssystem för kränkningar, mentorstid och en genomarbetad klassrådsstruktur. Skolan har identifierat flera värdegrundsrelaterade frågor som är laddade för eleverna, såsom sexuell läggning, ryktesspridning och språkbruk. Av dessa frågor är det, som tidigare nämnts i beslutet, främst elevernas språkbruk och andra laddade begrepp som tagits in i undervisningen.

Rektorerna beskriver att kontroversiella frågor kommer in i skolans värdegrundsarbete genom det dagliga mötet med eleverna. Utifrån vad som anmäls i skolans anmälningssystem för kränkningar kan rektorerna få signaler på vad som kan vara eller bli kontroversiella frågor. Rektorerna, lärarna samt annan skolpersonal är ute och rör sig bland eleverna och fångar på så vis upp vad som är aktuellt för eleverna. Bland annat nämner både rektorerna och lärarna att kränkande språkbruk och så kallat skojbråk är vanligt förekommande. Av intervju med rektorerna och lärarna framgår att det finns förväntningar på personal att agera och markera när elever missköter sig. Enligt lärarna saknas det en tydlighet vad det gäller skolans gemensamma förhållningssätt kring värdegrundsarbetet, särskilt när man kommer som ny lärare. Det framkommer även att det saknas en gemensam plan för hur skolan ska hantera elevernas språkbruk och skojbråk, vilket efterfrågas av lärare. Eleverna bekräftar att skolpersonal tydligt säger till vid kränkande språkbruk när de hör det men eleverna uppger samtidigt att det ofta inte får någon effekt och att det sker igen.

Vidare framgår av elevintervjuerna att mentorstiden främst används för att planera den kommande veckan och med undantag för tre klasser i årskurs 8 och 9 saknas inslag av värdegrundsarbete på mentorstiden. Utifrån analys av trygghetsenkäten har skolan valt ut dessa tre klasser där elevhälsan har påbörjat ett arbete som innefattar bemötandefrågor och olika värderingsövningar med eleverna på både mentors- och lektionstid.

Vägledning, stöd och gemensam utveckling av undervisningen

Möjligheter till samarbete och stöd finns men ytterligare vägledning kan behövas
Granskningen visar att lärarna får stöd i arbets- och ämneslag samt av skollädaressen men för att utveckla hanteringen av kontroversiella frågor kan ytterligare stöd och vägledning behövas.

I intervju med lärare och rektorer framgår att det finns flera mötesforum där personalen på Viktoriaskolan har möjlighet att träffas, utbyta erfarenheter och tillsammans utveckla undervisningen. Både lärarna och rektorerna framhåller att lärarna har goda relationer till eleverna, att informationsvägarna på skolan är korta och att skollädaressen alltid informeras snabbt om det skulle uppstå en situation kring en fråga. Vid varje terminsstart får alla lärare meddela eventuellt behov av språkstödare som sedan finns med och stöttar vissa elever med ett annat modersmål i undervisningen. Även om stöd finns att tillgå upplever lärare att det kan bli tydligare var man kan vända sig vid olika situationer som kan uppstå.

Det framgår av samtliga intervjuer att det finns kränkande språkbruk som har blivit väldigt kontroversiellt på skolan. Medan vissa lärare tycker att det är lätt att möta eleverna i kontroversiella frågor finns andra lärare som behöver mer stöd och vägledning. Bland annat nämner en lärare att det vore önskvärt med

kompetensutveckling kring hur man bemöter elever med extrema åsikter. På skolan bedriver elevhälsan nu ett förebyggande arbete som heter *Att vända en klass* som alla lärare tar del av.

Elevhälsan lyfter att de önskar ett mer systematiserat arbete kring värdegrund och att de framöver vill arbeta mer främjande och förebyggande än vad som görs i nuläget. Det finns även tankar på hur elevhälsan kan vara mer delaktiga i arbetet med kontroversiella frågor i undervisningen. En lärare berättar att hen tillsammans med andra lärare i en arbetsgrupp har planerat för ett värdegrundsarbete som ska äga rum på mentorstiden. Under coronapandemin pausades arbetet men har kommit igång igen även om inget ännu har implementeras.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att utveckla strategier för att identifiera och hantera kontroversiella frågor i skolans övergripande värdegrundsarbete, så att dessa frågor i högre grad kan ingå i elevernas utbildning.**

Skolans uppdrag är att förmedla kunskaper och värden, och rusta elever för ett aktivt och demokratiskt medborgarskap.³ År 2010 antog Europarådet en stadga om utbildning i demokratiskt medborgarskap och mänskliga rättigheter. Avsikten var att stärka skolorna i arbetet med utveckling av elevernas demokratiska kunskaper, värden och förmågor och därmed öka motståndskraften mot extremism och riskbeteende.

Granskningen visar att skolans värdegrundsarbete främst handlar om elevernas trygghet och att ett skolövergripande arbete med utgångspunkt i skolans demokratiuppdrag kopplat till kontroversiella frågor ännu inte utvecklats. Genom att undersöka vilka frågor lärarna och eleverna upplever som laddade, både i sina klassrum och i omvärlden, kan ett skolgemensamt arbete skapas. Särskilt mot bakgrund av att elever upplever att det saknas ett tillitsfullt klassrumsklimat finns det goda skäl för skolledningen att uppmärksamma behovet av att träna eleverna i argumentation och diskussion i en respektfull miljö.

För att ge lärare förutsättningar att utveckla arbetssätt så att kontroversiella frågor blir en aktiv del i undervisningen och skolans arbete för att stärka elevernas demokratiska förmågor kan de etablerade mötesforum som redan finns på skolan med fördel användas. I dessa kan lärare, annan personal och skolledning tillsammans utbyta erfarenheter och utarbeta didaktiska strategier och metoder för det fortsatta arbetet med att utveckla undervisningen. Det kan bidra till att

³ 1 kap. 4 §, 10 kap. 2 § skollagen (2010:800), Förordning (SKOLFS 2010:37) 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden

rektorerna tillsammans med lärare identifierar behov av stöd och kompetensutveckling som syftar till att höja kvaliteten i undervisningen

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorerna utvecklar skolans övergripande värdegrundsarbete så att frågor som är laddade och/eller känsliga för eleverna fångas upp och hanteras i undervisningen såsom skolans personal finner det lämpligt. Europarådets och Skolverkets stödmaterial kan med fördel användas i arbetet.⁴

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Karin Lindqvist

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Catharina Wingårdh, föredragande utredare, Roger Persson, utredare och Ana-Maria Koci Spång, utredare deltagit.

⁴ 2021 <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kontroversiellafragor>, Hantera kontroversiella frågor, ett verktyg för skolans ledning och seniora ledare, Europarådet (2017), Att undervisa om kontroversiella frågor, Europarådet (2016).

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Intervjuerna på Viktoriaskolan genomfördes av utredarna Catharina Wingårdh och Roger Persson vid ett besök den 22-23 mars 2022.

Viktoriaskolan har 555 elever och är belägen i Skara kommun med kommunen som huvudman. Viktoriaskolan består av två skolenheter, Viktoriaskolan 1 och Viktoriaskolan 2. På Viktoriaskolan arbetar totalt 9 behöriga och 3 obehöriga lärare i biologi och 6 behöriga lärare i samhällskunskap. Rektorn för respektive skolenhet ansvarar för tre arbetslag var och allt arbete görs gemensamt på de två enheterna, så som värdegrundsarbetet. Skolinspektionen har under besöket på skolan intervjuat båda rektorerna samt lärare och elever från båda skolenheterna.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Tre gruppintervjuer med lärare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från skolan och dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning hanteras kontroversiella frågor i undervisningen i samhällskunskap och biologi i årskurs 8-9, så att det främjar utveckling av demokratisk kompetens?

Kvalitetskriterier

Förutsättningar för ett tillitsfullt klassrumsklimat

Lärarna arbetar aktivt för att främja ett öppet klassrumsklimat, så att pojkar och flickor vill och vågar yttra sig, även i kontroversiella frågor.

Kritisk tänkande och argumentation

Lärarna arbetar medvetet för att uppmuntra och utmana pojkar och flickor att kritiskt granska egna och andras ställningstaganden och grunderna för dem, även i kontroversiella frågor.

Perspektivseende och etiska ställningstaganden

Lärarna arbetar medvetet för att låta pojkar och flickor möta/pröva/analysera olika perspektiv på kontroversiella frågor och göra en bedömning, så att frågorna ges en allsidig belysning och eleverna tränas och utmanas i att se frågorna på flera nya sätt.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning finns stödjande strukturer och andra förutsättningar som främjar lärarnas hantering av kontroversiella frågor i undervisningen?

Kvalitetskriterier

Prioritering på skolövergripande nivå

Rektorn har ett strategiskt och aktivt värdegrundsarbete där arbetet med kontroversiella frågor ingår, så att skolan som helhet arbetar utifrån ett gemensamt förhållningssätt kring dessa frågor.

Vägledning och stöd

Lärarna ges vägledning, stöd och kompetensutveckling, så att de känner sig trygga och inte undviker olika kontroversiella frågor i undervisningen.

Gemensam utveckling av undervisningen

Lärarna utbyter erfarenheter och reflekterar tillsammans över utmaningar och lärdomar i undervisningen, så att deras didaktiska strategier och metoder gällande hantering av kontroversiella frågor utvecklas.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/skolans-hantering-av-vardegrundsfragor-med-fokus-pa-kontroversiella-fragor/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Kursplaner för ämnena biologi och samhällskunskap i grundskolan (förordning [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Bedömningsområde 2

1 kap. 4-5 §§ skollagen, 2 kap 10 § skollagen, 2 kap. 34 § skollagen, 4 kap. 3-5 §§ skollagen, 10 kap. 2 § skollagen

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan

1. Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag

2. Övergripande mål och riktlinjer. Normer och värden, Kunskaper, Elevernas ansvar och inflytande, Skola och hem, Rektorns ansvar

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområden inom arbetet med kontroversiella frågor i samhällskunskap och biologi • Att använda strategier och metoder för att alla elever ska komma till tals i ett tillitsfullt klassrumsklimat • Att göra eleverna delaktiga i valet av kontroversiella frågor
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområden inom skolans stödjande strukturer för lärarnas hantering av kontroversiella frågor • Att utveckla strategier för att identifiera och hantera kontroversiella frågor i skolans övergripande värdegrundsarbete, så att dessa frågor i högre grad kan ingå i elevernas utbildning.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?